

सञ्चारकीय

शिक्षा आयोगको सुभाव,
सरकारलाई गलाको पासो

२०७३ सालमा सर्विधान घोषणा भएपछि शेरबहादुर देउवाको सरकारको पालामा २०७४ साल भदो १९ गते तत्कालीन उपप्रधानमन्त्री तथा शिक्षामन्त्री गोपालमान श्रेष्ठको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोग गठन भएको थियो। २०७५ साल असार ३२ गते शिक्षामन्त्री गिरिराजमणि पोखेलको अध्यक्षतामा फेरि उच्चस्तरीय शिक्षा आयोग गठन भएको थियो। उक्त आयोगले प्रधानमन्त्री केपी ओलीलाई रिपोर्ट बुझाएको छ। आयोगले बुझाएको उक्त रिपोर्टसँगै नेपालको शिक्षा क्षेत्रमा तरडग फैलिएको छ। यसको मुख्य कारण निजी शिक्षालाई लिएर थियो। आयोगको प्रतिवेदन बुझौं ओलीले भनेका थिए निजी शिक्षालाई महत्व नदिनू निचद्याउनु। उनको यो भनाइले केपी ओली उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोगले निजी शिक्षाका बारेमा दिएको सुभाव जस्ताको त्यसै लागू नहुने स्पष्टै छ।

शिक्षामा गुणस्तर, पाठ्यक्रम र मूल्याङ्कन, शिक्षक व्यवस्थापन, शैक्षिक नेतृत्व, शिक्षाको प्रशासनिक सङ्गठन र संरचना, समावेशी, पूर्वीय दर्शन र शिक्षा, मातृभाषामा शिक्षा, परम्परागत शिक्षाप्रणाली, पुस्तकालय व्यवस्थापन, विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ र गणित, अनुसन्धान र विज्ञान, शिक्षामा सूचना सञ्चार प्रविधिको प्रयोग, सुरक्षित वातावरण र सिकाइ, विदेशी बोर्डबाट सञ्चालित शिक्षण संस्थाहरू, शिक्षामा अनुशासन, शिक्षामा लगानीलगायत ३१ वटा परिच्छेदमा प्रतिवेदनलाई सङ्गठित गरिएको छ।

‘सामाजिक न्यायसहित स्वस्थ, सध्य र सक्षम जनशाक्ति उत्पादन राष्ट्र निर्माणको दिशा।

व्यक्तिको सर्वाङ्गीण विकास र सामाजिक आर्थिक रूपान्तरणका लागि गुणस्तरीय शिक्षा!! नारा उक्त उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षाले लिएको छ। उक्त शिक्षाले सरकारले भद्रै आएको ‘समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली’ भन्ने दीर्घकालीन सोचाइलाई साकार पार्ने २५ वर्षीय योजना यसले अधिकारीको छ। शिक्षाको दार्शनिक पक्ष पूर्वीय दर्शन मानिएको छ।

यो आयोगमा पेस गरिएको रिपोर्टलाई आधार मान्ने हो भने उक्त प्रतिवेदनलाई हुबहु लागू गर्दा पार्ने नेपालमा अहिले देखिएका शैक्षिक समस्याहरू समाधान हुनेवाला छैनन्। समाधान हुन नसक्नुको मुख्य कारण वर्तमान राज्यप्रणालीले यहाँ प्रस्तुत गरिएका सुभावहरू लागू गर्न सक्दैन। जस्तै अहिले निजी शिक्षालाई विद्यालयको पाठ्यक्रम, भौतिक वातावरण, शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन, आर्थिक व्यवस्थापन, विद्यालय व्यवस्थापनमा नियमन गर्ने, निजी शिक्षालाई गैरनाकामुखी सेवामूलक सामाजिक संस्थाका रूपमा रूपान्तरण गर्ने, आगामी १० वर्षमा कम्पनी, सहकारी, गुठीलगायत्राट सञ्चालित सम्पूर्ण विद्यालयलाई एउटै ढाँचाभित्र ल्याउने भनिएको छ।

प्रतिवेदनमा उल्लिखित उक्त सुभाव कुनै पनि हालतमा लागू हुन सक्दैन। यसको मुख्य कारण हालका सरकार र सत्ता सञ्चालक वा उमीहरूका नारेदारहरूका नै महँगा निजी विद्यालयहरू रहेका छन्। दोस्रो, नेपालका सबैजसो संसारी दलका नेताहरूका निजी विद्यालयहरू रहेका छन्। तेस्रो, सबैजसो संसारी पार्टीहरूले प्रत्येक चुनाव प्रचार खर्च यहाँका महँगा निजी विद्यालयहरूबाट उठाएको मोटो रकमबाट चलाएका थिए। चौथो कुरा, यो सत्ताले विश्व व्यापार सङ्गठनको सदस्यता लिएकाले शिक्षामान्दारी सुभाव केरले विज्ञान र प्रसार र लोकप्रियता लिनका लागि गिरएको हो। त्यसैले केपी ओलीले प्रतिवेदन बुझौं गर्दा निचद्याउने र नछोड्ने कुरा गर्नेन्थे।

शिक्षाको मुख्य आधार भनेको त्यसलाई मार्गिनदेश गर्ने दर्शन हो। यो आयोगले बुझाएको प्रतिवेदनमा पूर्वीय दर्शनमा आधारित भनिएको छ जसले परम्परागत शिक्षाको दर्शनलाई नै निरन्तरता दिएको छ। जब दृष्टिकोण स्पष्ट हुँदैन तब शिक्षामा समस्या आइरहन्छ। जरि नै विद्यालय भर्ना दर बढेको, विद्यालय भर्ना अधिकारीन सञ्चालन गरेको वा अभिभावकत्व ग्रहण गरेको भानिए पनि तथाईक र कागजमा प्राप्ति देखिए अनि वर्षको एकपटक सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूलाई गाली गर्ने, विद्यार्थीहरूले निजी विद्यालयमा शुल्क बढ्यो भनेर आन्दोलनको नाटक गर्ने र खल्ती गर्न बोहेक अरू कुरै काम हुँदैन।

यो प्रतिवेदनमा सबैभन्दा बढी उल्लेख गरिएको पदावली हो ‘समान गुणस्तरीय शिक्षा।’ यहाँ समावेश गरिएको शिक्षाको दर्शनमा समस्या रहेको छ। यसले शिक्षालाई उपभोग्य वस्तुजस्तै गुणस्तरीय र गुणस्तरीय र कागजमा राख्नुपर्याय र विद्यालयहरूको कुरा उठाएको छ। यो दृष्टिकोण नै गलत छ। शिक्षा कुरै खाने, लगाउने वा मनोरञ्जन गर्ने उपभोग्य वस्तु होइन। युँजीवादीहरूले शिक्षालाई उपभोग्य वस्तुका रूपमा लिने भएकाले यसमा निजी क्षेत्रले सजिलै प्रवेश पाएको हो। त्यसमा पान पछिल्लो क्रममा निजी शिक्षामा निगम युँजीवादको हैकमले प्रवेश पाएको छ। यहाँ उद्योगधन्दा चलाउन छाडेर निजी शिक्षालयहरू खोल्न थालेका छन्।

यी त भए मुख्य कुरा। अहिले वर्तमान शिक्षामा रहेका के पढाउने, कसलाई पढाउने, किन पढाउने, कसरी पढाउने र कहाँ पढाउने भन्ने प्रश्नहरूको उत्तर सही तरिकाले दिन सकेको छैन।

लेखकहरूलाई सूचना

१. समसामयिक विषयका लेखरचना Preeti font मा टाइप गरेर ratokhabar@gmail.com मा पठाउनुहोला
२. अन्य सञ्चारमाध्यममा प्रकाशित वा प्रकाशित वा अन्य सञ्चारमाध्यममा प्रकाशित गरिनेछन कुनै पुस्तकमा प्रकाशित रचना नपठाउनुहोला
३. १२ देखि १५ सय शब्द नबदाईकन रचना पठाउनु पर्नेछ अन्यथा छाँटकाट गर्न सकिनेछ
४. अप्रकाशित रचनाको फिर्ता गर्ने प्रावधान छैन
५. प्रकाशित रचनाको राजनीतिक, वैचारिक तथा वैयक्तिक जबाबदेही लेखकमै हुनेछ

- रातो खबर साप्ताहिक

‘पुँजीवाद बारे तिनीहरूले नभनेको २३ कुरा’ ले खुलासा गरेको असाध्य सङ्कट

ह्या जुन चाड दक्षिण कोरियन हुन्। अहिले इस्त्रियान्डको क्याम्पिन्ज विश्वविद्यालयमा पढाउँछन्। उनको विशेषज्ञता भनेको संरक्षण र राज्य औद्योगिक नीति हो। उदाहरणका लागि परम्परागत अर्थतन्त्रले गर्न सकिन्दैन भनिन्छ। तिनीहरू सक्छ भन्ने उसको आवश्यक पर्दछ : केवल समान लगानी मात्र होइन, रोजगारहरू, उपभोक्ता र प्राकाशन अर्थतन्त्रको त्रुटिपूर्ण ज्ञानलाई प्रदर्शित गर्ने सुखातामा भाव हो।

ह्या जुन चाडको उक्त किताब एकपटक पेनगुइन युप लन्डन, न्युयोर्क, टोरोन्टो क्यानाडा, आयरल्यान्ड, अस्ट्रेलिया, भारतलगायत्र दर्जनभन्दा बढी प्रकाशनमा राखिएको छ। यसको मुख्य कारण विशेषज्ञता अर्थतन्त्रले गर्ने अर्थात अर्थतन्त्रले गर्न सकिन्दैन।

पुस्तकमा के छ?

उनले उक्त पुस्तकमा उनको भनाइमा परम्परागत पुँजीवादले भन्न नसकेका २३ वटा बुँदाहरूमा १- खुला बजारजस्तो त्यसो कुरै चीज छैन। २- कम्पनीहरू उनीहरूका मालिकको चाहनामा सञ्चालन गरिनु हुँदैन। ३- अधिकांश धनी देशका जनताले तिनीहरूले सक्नेभन्दा बढी मूल्य तिर्छन्। ४- वासिड मैसिनले विश्वमा इन्टरनेटले भन्दा बढी परिवर्तन ल्यायो। ५- जनताका वारेमा असाध्य खराब मान्युभयो भने तपाईंलाई खराबी हात पर्छ। ६- बृहत सूक्ष्म स्थिर अर्थतन्त्रले विश्व अर्थतन्त्रमा रिश्तात ल्याएको छैन। ७- खुला बजार नीतिहरूले अपराध धनी बनाउँदैन। ८- खुला बजार नीतिहरूले अपराध धनी बनाएको छ। ९- युँजीको राष्ट्रियता हुँच्छ। १०- हामी उत्तराओद्योगिक युगमा बाँचेका छैन। ११- संयुक्त राज्यको विश्वमा उच्च जीवनस्तर छैन। १२- अफ्रिका प्रतिशत मान्डेलाई अभिकारी चाहनामा अर्थतन्त्रमा अपराध धनी बनाउँदैन। १३- धनी मान्डेलाई अभिकारी बनाएको छैन। १४- अमेरिकी प्रबन्धकहरू अधिक मूल्य छैन। १५- गरिब राष्ट्रहरूका जनता धनी राष्ट्रहरूका सञ्चालन बढी उद्यमशील राष्ट्रहरूका हुँच्छ। १६- हामी उत्तराओद्योगिक युगमा बाँचेका छैन। १७- धेरै शिक्षा आफैले देशलाई धनी बनाइदैन। १८- संयुक्त राज्यको विश्वमा उच्च जीवनस्तर छैन। १९- अमेरिकाको प्रबन्धकहरू अधिक मूल्य छैन। २०- अमेरिकी प्रबन्धकहरू अधिक संयुक्त राज्यको विश्वमा उच्च जीवनस्तर छैन। २१- धनी बनाइदैन। २२- धनी बनाइदैन। २३- धनी बनाइदैन। २४- धनी बनाइदैन। २५- धनी बनाइदैन। २६- धनी बनाइदैन। २७- धनी बनाइदैन। २८- धनी बनाइदैन। २९- धनी बनाइदैन। ३०- धनी बनाइदैन। ३१- धनी बनाइदैन। ३२- धनी बनाइदैन। ३३- धनी बनाइदैन। ३४- धनी बनाइदैन। ३५- धनी बनाइदैन। ३६- धनी बनाइदैन। ३७- धनी बनाइदैन। ३८- धनी बनाइदैन। ३९- धनी बनाइदैन। ४०- धनी बनाइदैन। ४१- धनी बनाइदैन। ४२- धनी बनाइदैन। ४३- धनी बनाइदैन। ४४- धनी बनाइदैन। ४५- धनी बनाइदैन। ४६- धनी बनाइदैन। ४७- धनी बनाइदैन। ४८- धनी बनाइदैन। ४९- धनी बनाइदैन। ५०- धनी बनाइदैन। ५१- धनी बनाइदैन। ५२- धनी बनाइदैन। ५३- धनी बनाइदैन। ५४- धनी बनाइदैन। ५५- धनी बनाइदैन। ५६- धनी बनाइदैन। ५७- धनी बनाइदैन। ५८- धनी बनाइदैन। ५

जीवनका पाइला-१०

आले-आजाद विद्रोह र भारतीय हस्तक्षेप

नेपालको तराई क्षेत्रमा भारतका व्यापारी, उद्योगपति र जमिनदारहरूको दूलो उपस्थिति रहेको छ । उनीहरूको सुरक्षा र स्वार्थका लागि भारतको केन्द्रीय सरकार सतर्क देखिएन्छ । नेपालमा रहेका भारतीय व्यापारी, उद्योगपति र जमिनदारमार्फत नै भारतले नेपालमा आफ्नो स्वार्थपूर्ति गर्दै आएको छ । त्यसकारण तराईमा भएका किसान विद्रोहबाट नेपालको भन्दा दिल्लीको टाउको धेरै दुखेण गरेको छ । सन् १९५० को नेपाल भारत 'शान्ति तथा मैत्री सम्बंध' मार्फत भारतले नेपालमा रहेका उसका स्वार्थसमूहहरूलाई सुरक्षित गरेको छ र सार्वभौम मुलुकको स्वतन्त्र निर्णय क्षमता र अधिकार कटौती गरेको छ । त्यसैअनुसार तराईको किसान सङ्घर्षका विरुद्ध भारतको केन्द्रीय सरकारले नेपाल सरकारलाई दबाब दिँदै आएको छ । आज त्यसप्रकारको भारतीय भूमिकामा बढोत्तरी भएको छ र स्थानीय प्रशासनलाई सीधै दबाब र परिचालन गर्न थालेको छ ।

२००७ सालवरपर नेपालका अरू भागमा जसरी नै मध्यतराईमा परिन धनी, माइजन (महाजन), देवान, गुमास्ता, जमिनदारी, क्षेस्वेगारी, सेरेसलामी, बेदखली, देउडा-दुना, जनौरी-हनौरी, चर्को पुनाइ (मालपोत) जस्ता अनेक प्रकारका सामन्ती उत्पीडन थिए । त्यसप्रकारका उत्पीडनका नाइके धेरैजसो भारतीयहरू थिए । त्यहाँ किसान सङ्घर्ष हुनासाथ सामन्तहरू काठमाडौँभन्दा दिल्लीतिर धेरै हारगुहार गर्थे । चित्रबहादुर आले, सूर्यनाथ यादव, ऋषि देवकोटा 'आजाद' लगायतको नेतृत्वमा भएको किसान विद्रोहले काठमाडौँ र दिल्लीको एकसाथ दमन भेल्पुरेको थियो । तर तत्कालीन कम्युनिस्ट पार्टी र मुख्य नेताहरू त्यसप्रति बेखबर थिए अथवा लापरबाह थिए । त्यसप्रति गम्भीर थिएन् । कमरेड आजाद भारतीय हस्तक्षेपप्रति सचेत थिए । भारतको आश्रय वा सहानुभूति लिएर नेपालमा किसान विद्रोह चल्न नसक्ने कुरामा उनी सचेत थिए । त्यसकारण कमरेड आजादले जयगोविन्द शाह, मोहनविक्रमलगायत नेताहरूलाई 'भारतको नुन' खाएर नेपालमा क्रान्ति हुन्छ ? भनी प्रश्न गरेका थिए ।

२००८ सालमा पश्चिम नेपालमा भएको भीमदत्त पन्तको विद्रोहलाई कारक बनाइएको थियो । त्यो एउटा उत्तेजक मोलतोल (इमोसनल ब्ल्याकमेलिङ) मात्र थियो । मध्यतराईमा गहिरोसँग फैलिएदै गएको किसान जागरण र त्यसमा कम्युनिस्ट पार्टीको संलग्नता नै मुख्य कारण थियो । केआई सिंह विद्रोहमा नेकपाको संलग्नता भएकाले २००८ साल माघ १० गते प्रतिबन्ध लगाइयो । संशोधनवादी गद्दार मनमोहन अधिकारीले शान्तिपूर्ण आन्दोलन र वैधानिक राजतन्त्र मान्ने नीति लिएपछि २०१३ साल वैशाख ४ गते नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीमाथिको प्रतिबन्ध फुक्कुवा गरिएको थियो । त्यसबेला बारा, पर्सा र रौतहटमा किसान विद्रोह दबाउन शाहीसेना नै परिचालन गरिएको थियो । २०३० को दशकमा जयगोविन्द शाह, आजाद र सूर्यनाथ यादवको नेतृत्वमा किसान जागरण बागमती र कोसीबीचको तराईमा केन्द्रित भयो । पूर्वी तराईमा भने भापा विद्रोहको प्रभाव थियो । नेतृत्व र नाराहरू केही फरक भए पनि किसान विद्रोहका मुख्य नाराहरू थिए ।

१. बिर्ता उन्मूलन गर ।
  २. जिमिनदारी प्रथम उन्मूलन गर ।
  ३. जिरायत जग्गा किसानलाई बाँड ।
  ४. बेठबेगारी खारेज गर ।
  ५. इयौडालाई सवा मन गर ।
  ६. सेरेसलामी बन्द गर ।
  ७. मोहियानी हक कायम गर ।
  ८. सवा मनको ब्याज होस् ।
  ९. ६ सेरबोइन (ज्याला) देऊ ।
  १०. नाजायत तमसुक खारेज गर ।
  ११. जातपात तोडिदेऊ ।
  १२. जग्गालाई हदबन्दी गर ।
  १३. कर्जाका लागि धर्मभकारी खडा गर ।
(ऐतिहासिक किसान आन्दोलन, पृष्ठ ४४,

तराईमा रहेका भारतीय व्यापारी, सुदूखोर र जमिनदारहरू जनसङ्ख्या हुनासाथ प्रान्तीय सरकारलाई उजुरी गर्ने, दबाब दिने गर्दै आएका छन्। त्यसको लगतै नेपाल सरकारले भारतीयहरूको स्वार्थमा जनसङ्ख्या दबाउने गरेको

छ। यजयोविन्द शाह नेतृत्वको किसान सङ्घर्षको सन्दर्भको एउटा टिप्पणीमा भनिएको छ, ‘भारतीय जमिनदारहरू बिहारको प्रान्तीय सरकारमा गए, किसान सङ्घले नेपालमा बस्न कठिन बनाएको र सबै तमसुकहरू जलाइदिएको उजुरी गरी किसान सङ्घका नाममा केही लाख बिगो कसी

उजुरीसमेत दिएका थिए । त्यसरी उजुरी दिएपछि बिहार राज्य सरकारले भारतीय केन्द्र सरकारसँग कुराकानी गरी नेपाल सरकारलाई दबाव दिएका थिए । नेपाल सरकारले पनि श्यामशरेलाई सप्तरीको बडाहाकिम बनाई पठाएका थिए । यो २०११ सालको कुरा हो । त्यसपछि बडाहाकिम श्यामशरेले त्यहाँका जमिनदारहरूका पक्षमा अनेकिसझघविरुद्ध कारबाही गर्न थाल्यो । किसान सझघलाई तहसनहस पार्न सिराहाका गाउँगाउँमा

सुरक्षाक्षोकौहरू खडा गेरे गाउँगाउँमा सैनिक मार्च गर्न थाल्यो।' (जयगोविन्द साह : एक सद्गुर्षशील व्यक्तित्व, डी.आर. पोखरेल, पृष्ठ २६) यसबाट बुझ सकिन्छ भारतीयहरूको स्वार्थ र दबाबमा शाहीसेना जनताका विरुद्ध प्रयोग गरिए थाएको छ। त्यसो त २००७ सालमा केआई सिंह विद्रोह

र २००८ सालमा भीमदत पन्त नेतृत्वको विद्रोह दमन गर्न भारतीय सेना नै प्रयोग गरिएको थियो । त्यसप्रकारको उत्पीडन र शोषणलाई वैधानिकता प्रदान गर्नकै लागि भारतले ढल्न लागेको राणा शासकलाई दबाबमा पारेर सन् १९५० को कथित नेपाल भारत शान्ति तथा मैत्री सन्धि गरेको थियो । त्यसकारण चित्रबहादुर आले, आजादलगायतको नेतृत्वमा भएका तराईका किसान सङ्घर्षले सुरुदेखि नै भारतीय सरकारको हस्तक्षेप भेल्डै आएको थियो । जनआक्रोश र कम्युनिस्ट पार्टीको नीतिका कारण जनसङ्घर्षहरू उद्गते, दमनमा नपर्ने तर प्रतिरोध नहुने अनन्त चक्र चलिरहेको थियो । नेताहरू भारतकै उदारताको प्रयोग गरेर बसिरहेका थिए । तराईका भारतीय सामन्त र भारत सरकारसँग जनसङ्घर्ष कसरी जेलिएको छ भन्ने हेकका कि थिएन कि त सरोकारविहीन थिए । त्यसप्रकारको अवस्थाबाट चिदिएका नेकपा (चौम) का केन्द्रीय सदस्य तथा जनकपुर इन्चार्ज ऋषि देवकोटाले 'भारतको नुन खाएर नेपालमा क्रान्ति नहुने' आरोप लगाएका थिए । तर

लिएको देखिन्न । २०१२ सालमा सिराहाको ठक्कु गोइबरकाण्ड र त्यसपछिको सरकारी हक्कतले तराईको वर्गसदृश्यर्थे मुसुर्देखि नै भारतीय हस्तक्षेपको सामना गर्नुपर्ने सङ्केत गर्छ । ठक्कु गोरबार घटनाका सन्दर्भमा भनिएको छ, ‘ठक्कु गोइबारको काण्डपछि सिराहाका जमिनदार, सेठ, सामन्तहरूले जो भारतकै थिए । बिहारको प्रान्तीय मिनिस्ट्रीमा यस्तायस्ता उग्रवादीहरूले हामीलाई नेपालमा बस्न नदिने भए । सुरक्षा गरिआँ भनी उजुर गरेछन् र बिहारले दिल्ली केन्द्रलाई खबर गरी दिल्लीले राजदूतमार्फत नेपाल सरकारलाई दबाब दिई सिराहामा सुरक्षाका लागि थप फौज र प्रहरीय पठाउन लगाएका थिए र सिराहामा ४ प्रगन्नाभित्र जुलुस, आमसभा, प्रदर्शन केही गर्न नपाइने गरी सार्वजनिक गतिविधि रोक्ने धारा ४४ लगाइएको थियो (उही, पृष्ठ ३५) । ‘यी घटनाहस्तको निरन्तरता आजसम्म तराईमा यथावत् छ । नेपालका सामन्त, सुदखोरसमेतले बिहार सरकारसमक्ष गुहार माग्ने गरेका थिए । त्यसप्रकारको अवस्था आज राजनीतिक क्षेत्रमा समेत प्रवेश गरेको छ ।

भारतले तराईलाई नियन्त्रण गर्न, वर्गसङ्घर्षको उद्धन नदिन वीरगन्जमा महावाणिज्य दूतावास खोलेको छ । त्यसले व्यापार-उद्योग सहजीकरण होइन, नेपालको आनंदरिक मामिलामा हस्तक्षेप गर्दछ । आफ्ना विपक्षीलाई आपाराधिक घटनाद्वारा निषेध गर्छ ।

उसले विराटनगरमा पनि कथित महावाणिज्य दूतावास खोल्ने प्रयास गरिरहेको छ । तर त्यसअगाडि नै कोसी बाढी नियन्त्रणका लागि स्थापना गरेको 'फिल्ड कार्यालय' लाई नै अवैध रूपमा सञ्चालन गरिरहेको छ । यी वाणिज्य दूतावास नामका 'खुफिया एजेन्सी' ले नेपाल र नेपाली जनताको स्वतन्त्र निर्णय र अधिकारका विरुद्ध हर्कत गरिरहेका छन् । गौर हत्याकाण्ड त्यसको नमुना हो ।

कमरेड ऋषि देवकोटा 'आजाद' र चित्रबहादुरु
आले नेतृत्वमा तराईमा भएको किसान सङ्घर्षमा
भारतीय महाजन, सुदूखोर र सामन्तहरू पनि
परेका थिए। सन् १९५० को भारत-नेपाल 'शान्ति'
तथा 'मैत्री सन्धि' र नेपाल सरकारमाथि उसको
प्रभावलाई प्रयोग गरेर किसान सङ्घर्षीवरूद्ध दमन

तथा हस्तक्षेप गर्दै आएको थियो । भारतीय हस्तक्षेप
र प्रतिरोध कुन स्तरसम्म गर्ने भने विषयमा ठोस
योजना र दृष्टिकोणको अभाव देखिन्थ्यो । कमरेड
आजाद किसान सङ्घर्षलाई सशस्त्र किसान
विद्रोहमा उठाउन चाहन्थे । भारतमा अर्धभूमिगत
बसरे नेपालमा क्रान्ति सम्भव नभएको धारणा
पनि कमरेड आजादको थियो । मोहनविक्रम सिंह,
निर्मल लामा, जयगोविन्द शाह कमरेड आजादसँग
सहमत थिएनन् । शाह लोकप्रिय भए पनि उनमा
सुधारवादी चिन्तन रहेकाले सुधारवादी खालका
मानिसले वर्गसङ्घर्षको नेतृत्व गर्न नसक्को कमरेड
आजादको विचार थियो । त्यसप्रकारको बहसमा
चित्रबहादुर आले संस्थापनका पक्षमा लानुभएको
थियो तर उहाँलाई कमरेड आजाद र तत्कालीन
पार्टी नेतृत्वका बीचमा भएको बहसले सोच्चे
तरिकामा उथलपुथल त्यायो । समय धर्किंदै जाँदा
आले कमरेड आजादको दृष्टिकोण सापेक्षिक
रूपमा सही भएको निष्कर्षमा पुनुभएको देखिन्छ ।
कमरेड आजादले भारतीय नियन्त्रणबाहिर स्वतन्त्र
वर्गसङ्घर्ष उठाउने प्रयास गरिरहेकै बेला उहाँको

कम्युनिस्ट दर्शन र कान्ति

देवनारायण साह

मानिसका पाँचवटा ज्ञानेन्द्रिय : आँखा, कान,
नाक, जिब्रो र छालाको माध्यमबाट वस्तुगत बाहिरी
जगत्का असदृश्य घटनाहरूको प्रतिविम्ब मानिसको
मस्तिष्ठ (mind) मा पर्छ । ज्ञान (knowledge)
सुरुमा इन्द्रिय स्पन्दन (कम्पन) हुन्छ । धारणात्मक
ज्ञान अर्थात् विचारहरूको स्थितिमा तब छलाड मार्न
सक्छ जब इन्द्रिय स्पन्दन ज्ञानलाई धैरै मात्रामा प्राप्त
गरिसकेको हुन्छ । प्रायः ज्ञान प्राप्ति मात्र पदार्थबाट
चेतनातर्फ जानु र फेरि चेतनाबाट पदार्थतर फर्किने
पुनः ज्ञानबाट व्यवहारितर फर्किने प्रक्रियालाई बारम्बार
सेद्धान्त हो, द्वन्द्वात्मक भौतिकवादको ज्ञान सेद्धान्त हो ।
पनि अनुसन्धानको आफै विषयवस्तु छ । दर्शनशास्त्र
वेभिन्न किसिमका ऐतिहासिक अवस्थाहरू र देशहरूमा
प्रतिनिधिहरूले प्रतिपादित गरेका बहुसदृश्यक दार्शनिक
प्रणालीहरूको विवेचना र ती प्रणालीहरूको वैज्ञानिक
इतिहासमा ती प्रणालीहरूमध्ये प्रत्येकको स्थान निर्धारण

प्रक्रिया अर्थात् व्यवहारबाट ज्ञानतिर जाने र पुनः ज्ञानबाट व्यवहारतिर फकिनि प्रक्रियालाई बारम्बार दोहोरिनेबाट हुन्छ । यही नै मार्क्सवादको ज्ञान सिद्धान्त हो, द्वन्द्वात्मक भौतिकवादको ज्ञान सिद्धान्त हो । जुनसुकै विज्ञानभै मार्क्सवादी दर्शनशास्त्रको पनि अनुसन्धानको आप्नै विषयवस्तु छ । दर्शनशास्त्र एउटा प्राचीन विज्ञान हो । मानव इतिहासमा विभिन्न किसिमका ऐतिहासिक अवस्थाहरू र देशहरूमा विभिन्न प्रकारका सामाजिक वर्गहरू र दलहरूका प्रतिनिधिहरूले प्रतिपादित गरेका बहुमैद्युख्यक दार्सनिक प्रणालीहरू देखापरेका छन् । बहुरूपी दार्सनिक प्रणालीहरूको विवेचना र ती प्रणालीहरूको वैज्ञानिक मूल्याङ्कन कसरी गर्ने भन्दा दार्सनिक चिन्तनको इतिहासमा ती प्रणालीहरूमध्ये प्रत्येकको स्थान निर्धारण गर्ने भन्ने कुरा थाहा पाउनु जस्ती हुन्छ ।

मानिसको वरिपरि रहेको जगत्को ध्यानपूर्वक अध्ययन गर्ने हो भने यस जगत्का सबै वस्तु र घटनाहरू भौतिकवादी छन् भन्ने ठोकुवा गर्न सकिन्छ । जेजिति कुराको वस्तुपरक रूपमा अर्थात् मानिसको चेतनाबाहिर र त्यसबाट स्वतन्त्र रूपमा अस्तित्व छ, ती सबै भौतिक घटना हुन् । जस्तै पृथ्वीको वस्तु र प्रक्रियाहरू ब्रह्माण्डका असदृश्य पिण्डहरू जेजिति कुराको मानिसको चेतनामा अस्तित्व छ ती सबै उसको मानिसिक क्रियाकलापको क्षेत्रभित्र पर्दछन् । वैचारिक-आत्मिक क्षेत्रअन्तर्गत पर्न आउँछन् । जस्तै विचार र भावना, चिन्तन दर्शनशास्त्रको दुई पक्ष पदार्थ र चेतनामध्ये आदि (प्रारम्भिक) तत्त्व कुन हो भन्दा पदार्थ आदि (प्रारम्भिक) तत्त्व हुन् । पदार्थले चेतनालाई जन्म दिएको हो भन्ने प्रश्नको समाधान पर्हिलो पक्षमा आउँछ । जगत् बोधगम्य छ । मानिसको बुद्धिविवेकले प्रकृतिको रहस्य बुझन र त्यसको विकासका नियमहरू पत्ता लगाउन सकिन्छ । पदार्थलाई आदि तत्त्व र चेतनालाई पदार्थबाटै उत्पन्न भएको दार्सनिकहरू भौतिकवादसित सम्बन्धित छ । यसका अनुसार पदार्थ शाश्वत छ अर्थात् कसैले पनि कहिल्यै पनि त्यसको सृष्टि गरेको होइन र जगत्मा कुनै पनि किसिमको अलौकिक अथवा परलौकिक शक्तिको अस्तित्व छैन तर चेतना भने पदार्थको ऐतिहासिक विकासको उपज हो । असाधारण रूपले जटिलतम भौतिक पिण्ड मानिसको मस्तिष्कको देन हो । भौतिकवादीहरू जगत् बोधगम्य छ भन्ने पुष्टि गर्दछन् । जगत्का बारेमा मानिसको ज्ञान प्रामाणिक छ । मानिसको बुद्धिविवेकले वस्तुहरूको आन्तरिक स्वभाव थाहा पाउन सक्छ । तिनको सारतत्व बुझ न सक्छ । भौतिकवाद त्यसको आधुनिक रूपमा मार्क्सवाद लेनिनवाद प्रगतिशील र वैज्ञानिक विश्व दृष्टिकोण हो । जगत्को सही चित्रण गर्दै वास्तविक रूपमा जगत् जस्तो छ त्यस्तै व्याख्या गर्ने भएकाले भौतिकवादले जिवानको विश्वासिलो सहयोगीको रूपमा काम गर्दछ र मानिसहरूको व्यवहारिक कार्यमा सधाउ पुन्याउँछ यसैको आधारमा नै भौतिकवादको उत्पत्ति र विकास भएको छ । धर्मसित भौतिकवादको कुनै सम्बन्ध हुँदैन । गतिशील पदार्थबाहेक अरू कुनै कुराको अस्तित्व नभएको जगत्मा ईश्वरको कुनै स्थान छैन । यो भ्रम, अन्धविश्वास, पाखण्ड नै हो । त्यसैले गर्दा धर्मका ठेकेदारहरू भौतिकवाद र विज्ञानको सुविधा प्राप्त गर्दछन् र भौतिकवाद विज्ञानको खोइरो खन्दै पनि गर्दछन् । जस्तो कि भौतिकवाद र विज्ञानबाट नै हवाइजहाजकार, फोन, कम्प्युटर निर्मित हुन्छ त्यसलाई पाखण्डीहरूले प्रयोग गर्दछन् तर त्यही भौतिकवाद विज्ञानलाई खोइरो खन्दै ईश्वर निर्मित भन्दै भ्रम अन्धविश्वासको मृजना गर्दछन् । भौतिकवाद नै मानव जातिको प्रगतिको निमित्त चासो लिने र समाजको अर्थतन्त्र एवम् संस्कृतिको विकासका निमित्त अग्रसर रहने प्रगतिशील सामाजिक वर्गहरूको विश्व दृष्टिकोणका रूपमा छ ।

विज्ञानको परिभाषाबाट प्रकृति र पदार्थ नै प्रमुख हो । विज्ञानको विकास प्रकृति र प्रयोगशालाबाट नै भएको हो । मानाँ कि जमिनमा पानी पोखिन्छ । माटो, पानीको मिश्रण हुन्छ । पानीमा हाइड्रोजन, अक्सिजन हुन्छ । माटोमा जिडक, नाइट्रोजन, फस्फेट इत्यादि हुन्छ ।

यी संबै तत्व नै हुन् । यस तत्वको मिश्रण र प्रतिक्रियाबाट हरियो लयको उत्पत्ति हुन्छ । त्यस हरियो लयको विकासक्रमबाट त्यहाँ एककोशीय जीवदेखि बहुकोशीय जीवहरूको उत्पत्ति देखापर्छ । त्यही विकासको क्रममा नै जीवहरूको उत्पत्ति र मानव जातिको विकासबाट नै चेतनाको विकास भएको हो । वनस्पतिको विकास पनि त्यही क्रमबाट भएको छ ।

जातका प्रगतशाल हस्साको सङ्घर्षका शाक्तशाला साधन बनका छ । अध्यात्मवाद विज्ञानविरोधी छ किनभने त्यो धर्मसित सम्बन्धित छ । धर्मले जस्तै अध्यात्मवादले पनि जगतुलाई अवास्तविक र भ्रम, अन्धविश्वास, नकार, नास्तिकको घोषणा गर्दछ । लेनिनले अध्यात्मवादलाई सूक्ष्म रूपले धर्ममा आवरण लगाएर धर्मीतर डोच्याउने बाटो भनुभएको थियो । अध्यात्मवादले वैज्ञानिकताको पनि बर्को ओढेको हुन्छ र धर्मले जस्तो अन्धविश्वासको मात्र भरमा नापीकृत प्राप्तिमयो लादिन्दिवेकामा तै भाद्र लिन खोल्न्छ ।

अध्यात्मवादले प्रगतिशील सामाजिक शक्तिहरूका विरुद्ध समाजका प्रतिक्रियावादी शक्तिहरूको सङ्घर्षमा साथ दिनु स्वाभाविक छ । यसैले गर्दा पनि धर्मसिंह उसको निकटम् सम्बन्ध हुन जान्छ । शोषकहरूले सँदैव अध्यात्मवाद र धर्मलाई श्रमिकहरूको बौद्धिक दासत्वको साधनका रूपमा प्रयोग गर्दै आएका छन् । वर्तमान समयमा ऐतिहासिक रूपले बेकम्मा साबित भइसकेको बुरुज्वा पुँजीवादी संसदीय व्यवस्थाले पनि अध्यात्मवाद र धर्मलाई नै आफ्नो विश्वासिलो रक्षक तथा समर्थकका रूपमा पाएको छ । धर्मले परलोकमा स्वर्गीय जीवनको सुखभोगको आशामा भु-द्याएर यस लोकमा धैर्यधारण गर्ने र सहन उपदेश दिन्छ ।

श्रीमिक्लाई महत्वपूर्ण सामाजिक समस्याहरूको समाधानबाट विचलित पार्दछ । शोसकका विरुद्ध शान्ति, प्रजातन्त्र तथा समाजवादका निमित्त सद्व्यर्थबाट विमुख तुल्याउँछ । विज्ञान तथा प्रयोगाको प्रत्येक क्षेत्रले आफ्ना बेलै पद्धतिहरू तयार पारेको हुन्छ जस्तै physics, chemistry, Biology वैज्ञानिक दर्शनशास्त्रले मानवताका विभिन्न वैज्ञानिक तथा व्यावहारिक उपलब्धिहरूको सामान्यकरणका आधारमा बोधगम्यताको आफ्नो पद्धति तयार पारेको छ जसलाई भौतिकवादी द्वन्द्वावाद भन्नन् ।

भारतीयवादी छन्दोबादमन्दा एकदम विपरीत पद्धतालाई आवधानकर्तवाद मन्न नाम दिएका छ। वर्गसङ्घर्ष, वैज्ञानिक समाजवादी क्रान्ति र सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्वलाई अस्वीकार गर्नु संशोधनवादीहरू पनि अधिभौतिकवादकै आड लिन्छन्। शोसकहरू तथा बाँकी पृष्ठ ७ मा

जनताले क्रान्ति भोगेका छैन्- नरबहादुर कार्की

■ रातो खबर संवाददाता/जाजरकोट

नेपाली जनताले विगत जनयुद्ध र जनआन्दोलन भोगेका भए पनि क्रान्ति नभोगेको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका नेता नरबहादुर कार्कीले बताएका छन्। नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी निकट युवा सङ्गठन नेपाल जाजरकोटको तेस्रो जिल्ला सम्मेलन उद्घाटनसत्राई सम्बोधन गर्दै नेता कार्कीले यस्तो बताएका हुन्।

क्रान्ति जनयुद्ध र जनआन्दोलनजस्तो नहुने बताउँदै नेता कार्कीले भने, 'नेपालपाले उद्योग गरेको एकीकृत जनक्रान्ति विगत जनयुद्ध जस्तो हुन्छ कि? फेरि गाउँगाउँमा आएर रोटी मागेर खाने हुन् कि? लडाइका मोर्चाहरूमा धेरैले ज्यान गुमाउनुपर्ने अवस्था आउने हो कि? भन्ने सोचाइबाट सबै टाढा रहन आवश्यक छ। देशको राजधानी र दूला सहरमा मात्र केन्द्रित हुने पुराने तरिकाको जनआन्दोलनजस्तै त होला भने सोचाइबाट पनि मुक्त हुन आवश्यक छ। एकीकृत जनक्रान्तिको मोडेलाई हामीले गाउँ र सहर, हिमाल र पहाड, तराई, पूर्वोरिख पश्चिमसम्म एक साथ गरिने विद्रोहका रूपमा उठाउन खोजिरहेका छौं।'

दुर्दितहाइ बहुमतसहितको अहिलेको केपी

अखिल (क्रान्तिकारी) ले सरकारलाई दियो चेतावनी

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

नेकपा निकट अखिल (क्रान्तिकारी) ले स्वास्थ्य शिक्षा क्षेत्रमा रहेका विकृति-विसङ्गीत अन्य गर्न सरकारसँग चारबुँदे माग राखेको छ। अखिल क्रान्तिकारीले त्रिविभावाट सम्बन्धन प्राप्त अधिकांश मेडिकल कलेजहरूले तोकेको भन्दा विभिन्न शीर्षकमा बिनारिसद लाखौं रकम बढी अवैधानिक तवरले विद्यार्थीबाट लिएकाले उक्त रकम तत्काल फिर्ता गरी मापदण्डविपरीत चल्ने मेडिकल कलेजहरूलाई कारबाही गर्न माग राखेको छ। यसैरी नेपाली विद्यार्थीका लागि भी खोलिएका मेडिकल कलेजहरूले आर्थिक मुनाफालाई मात्र केन्द्रमा राखी मनपरी सङ्घर्ष्यमा विदेशी विद्यार्थी भन्न गरेकोमा आगामी वर्षदेखि बढीमा दस प्रतिशत मात्र विदेशी विद्यार्थी भर्न गर्न पनि अखिल (क्रान्तिकारी) ले माग राखेको छ।

अखिल (क्रान्तिकारी) ले छात्रवृत्तिमा भर्ना भएका विद्यार्थीबाट विभिन्न शीर्षकमा लाखौं रकम असुले गरेको र सोही कारण गण्डकी मेडिकल कलेज, नेसनल मेडिकल कलेजलगायत कलेजमा विद्यार्थी

अभियान टोलीले सल्यानको गुराँसेमा सभा गयो

■ रातो खबर संवाददाता/सत्यान

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले सञ्चालन गरिरहेको सङ्गठन सुदूरीकरण तथा विस्तार अभियानअन्तर्गत सल्यानको गुराँसेमा आपसमा सम्पन्न भएको छ। मझलालार रामार्थ सम्बोधन गर्दै नेकपाका केन्द्रीय सदस्य तथा सल्यान-रुकुम अभियान टोलीका प्रमुख चिरन पुनर्ले पार्टीको अभियानले जनतालाई एकीकृत जनक्रान्तिको भन्दा मोडलाई गोलबन्द गर्ने विश्वास व्यक्त गरे। उनले आपसो पार्टीको कार्यादिशामा भर्ने बताएका छन्।

युवा सङ्गठनले तस्करीका गोरु प्रहरीलाई बुझायो

■ शिव दुम्पे/बुटवल

नेकपा निकट युवाहरूको सङ्गठन युवा सङ्गठन नेपालले अवैध रूपमा गोरु तस्करी गरिरहेको गाडी नियन्त्रणमा लिएर कानुनी कारबाहीका लाई प्रहरीलाई जिम्मा लगाएको छ। कपिलवस्तु जिल्लास्थित चन्द्रौदारेखि १० किमि पश्चिम क्षेत्रमा रहेको बनकसाको जडालमा पश्चिम वाँकेदेखि ल्याउँदै गरिएका ८ वटा ट्रक नियन्त्रणमा लिएर रातभर गोरु बोकेका गाडीलाई निगरानी गरी बिहान प्रहरी प्रशासनलाई खबर गरेर पत्रकारहरूका बीच प्रहरीलाई बुझाएको हो।

८ वटा ट्रकमा रहेका एक सय ९१ वटा ३ वटा ट्रकमा

गोरु र बाटोमा ल्याउँदै गरिएका ३ वटा ट्रकमा

वली नेतृत्वको सरकार कम्युनिस्ट सरकार नभएर नेपाली काइग्रेसको भाग दुई भएको जीवन रूपान्तरणका विश्व प्रशिक्षकसमेत रहेका नेता कार्कीले बताए। उनले वली सरकारकै पालामा वाइडबडी काण्ड, ३३ किलो सुनकाण्ड, निर्मला पन्तको हत्याकाण्डलगायत काण्डैकाण्ड भएको बताए।

नेता कार्कीले भने, 'मैले आफैले पढाएका अधिकांश विद्यार्थी वै अहिलेको सरकार र सत्तामा रहेका छन्। म कुनै अवसरको खोजीमा मात्र भएको भए कोही न कोहीसँग कुरा गरेर अवसर लिन सक्छै तर अवसरको खोजीमा नभएर यो मुलुक परिवर्तन गर्नका लागि म गत माझिसर ८ गतेरेखि विप्लवको नेतृत्वमा अगाडि सारिएको एकीकृत जनक्रान्तिको कार्यदिशामा समाहित भएको हुँ।'

उनले आपूर्हरूले गर्न एकीकृत जनक्रान्तिले कोही पनि राजनीतिक पार्टी, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि, समाजसेवी, बुद्धिजीवी, नेपाल प्रहरी र नेपाली सेनासँग लडाई लडेर जनतालाई आफ्नो बनाउन नभएर विचारबाटै जनतालाई उठाउन खोजिरहेको बताए। युवा सङ्गठन नेपालका केन्द्रीय अध्यक्ष पाटनले युवाको मुख्य भूमिका गाउँगाउँमा भइरहेको अनियमितता र भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण

गर्नु रहेको भन्दै अहिलेको शासन, व्यवस्थाबाट जनताले मुक्त नपाएको ठहर गरेर आजसो सङ्गठनको मातृ पार्टीले एकीकृत जनक्रान्तिको कार्यदिशा अगाडि सारेको बताए।

विगत जनयुद्धमा जाजरकोट जिल्लाले महत्वपूर्ण भूमिका पूरा गरेको बताउँदै अध्यक्ष पाटनले आगामी दिनमा हुने एकीकृत जनक्रान्तिको अभिभारालाई पूरा गर्न जाजरकोटका युवाहरू पछि नपर्ने विश्वास आफूले लिएको बताए।

कार्बक्रममा सम्बोधन गर्दै नेकपा जाजरकोटका सेक्रेटरी केबी मल्लले विगत जनयुद्धबाट शान्तिप्रक्रियामा आइसकेपछि हजारौं नेता, लाखौं कार्यकर्ताले देखेको अधुरो सपना पूरा हुन नसकेको बताए।

युवा सङ्गठन नेपाल जाजरकोट तेस्रो जिल्ला सम्मेलनको उद्घाटनमा सिस्ते जनसांस्कृतिक परिवारले बीचबीचमा सांस्कृतिक प्रस्तुतिहरू प्रस्तुत गरेको थियो। युवा सङ्गठन नेपाल जाजरकोटको तेस्रो जिल्ला सम्मेलनको बन्दस्त्र शिनिवारसम्म चल्ने जानकारी सम्मेलन आयोजक समितिका संयोजक खड्क दिएका छन्।

नेकपाका कार्यकर्ता नदीमा बेपत्ता

■ रातो खबर संवाददाता/सुखेंत

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी कैलाली जिल्लाका एरिया सदस्य वीरेन्द्र विक बेपत्ता भएको जानकारी प्राप्त भएको छ। विक दुईमहिने 'सङ्गठन सुदूरीकरण तथा विस्तार अभियान २' का क्रममा सुर्खेतको भेरी नदीबाट बेपत्ता भएका छन्। उनको खोजीमा नेकपाका कार्यकर्ता तथा स्थानीयहरू लागिरहेको बताइएको छ। हालसम्म कुनै पत्ता नलागेको नेकपाले जनाएको छ।

जनताविरुद्ध काम गर्नेको फाइल तयार : पौडेल

■ अनिल नेपाली/अर्धाखाँची

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी अर्धाखाँची र गुल्मीले केन्द्रीय समितिको ओषित कार्यक्रम अनुसार सङ्गठन सुदूरीकरण तथा विस्तार अभियान तीव्र रूपमा अधिकांश विद्यार्थीलाई शुल्कका नाममा चरम याता दिएको, चिकित्सा शिक्षालाई निरान्तर व्यापारको विषय बनाएको, जनताको पहुँचबन्दा बाहिर मेडिकल शिक्षा भएको, मेडिकल कलेज शिक्षा व्यापारिकरण र माफियाकरण तर्फ उद्यत भएको भद्रै कलेजमा तालाबन्दी गरेको जानकारी अखिल (क्रान्तिकारी) का लागि भी खोलिएका मेडिकल कलेजहरूले आर्थिक मुनाफालाई मात्र केन्द्रमा राखी मनपरी सङ्घर्ष्यमा विदेशी विद्यार्थी भन्न गरेकोमा आगामी वर्षदेखि बढीमा दस प्रतिशत मात्र विदेशी विद्यार्थी भर्न गर्न पनि अखिल (क्रान्तिकारी) ले माग राखेको छ।

उक्त अभियानले जनतालाई एकीकृत जनक्रान्तिको भन्दा मोडलाई गोलबन्द गर्ने विश्वास व्यक्त गरे। उनले आपसो पार्टीको कार्यादिशा भर्ने बताएका छन्।

रहेका ७५ वटा गोरु बोकेका ट्रकहरू बाटोबाटे भागेका र बाँकी रहेका ट्रकलाई कब्जा गरी रातभर राखिएको थियो। दिनमा जडालको बीचमा लगेर राख्ने र रातको समयमा तस्करी गर्ने गरेको स्थानीय बासी बताउँछन्। पटकपटक प्रहरीलाई जानकारी गराउँदासमेत प्रहरीले कुनै निगरानी नगरेको भद्रै विप्लवको निकट युवाहरूलाई स्थानीय जनतालाई एकीकृत जनक्रान्तिको विभिन्न विवरणमा लगाउँदै जिम्मा लिएको थिए। प्रहरीलाई गोरुको अवैध कारोबारको जानकारी गराउँदासमेत प्रहरीलाई गोरुको अवैध गरेको बताए। प्रहरीलाई गोरुको अवैध कारोबारको जानकारी गराउँदासमेत प्रहरीलाई गोरुको अवैध गरेको बताए।

वैज्ञानिक समाजवाद अपरिहार्य : सौरभ

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

गर्न चाहन्छौं। नेपालमा दलाल संसदीय पूँजीवादी व्यवस्था एरू रूपले असफल ऐसेकोकाले अब विकल्पमा वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्था अनिवार्य र अपरिहार्य ऐसेको छ।

सभालाई सम्बोधन गर्दै इलाम जिल्ला जनसरकारप्रमुख छिरिङले दलाल सत्ताका विकल्पमा जनसत्ताले जनताको न्य

छोरी हिँडेकै बाटोमा लाग्छु : जानुका गिरी

(सहिद सरिता गिरीकी आमाको आत्मस्वीकृति)

अनिल शर्मा 'विरही'

भुपडी कुरेर बसेको छु नानी' शिलुको हात समार्दै भन्नुभयो। साथी जितले आमाको हातमा फलफलको सानो पोको राखिएँ। आमाले पानी खुवाउनुभयो। भलाकुसारी चन्दै थियो। आमाले छोरी नै भेटेजस्तो लायो नानी, तिमीहरू आउँदा न्यासो मेटिएँकै हुँच। म पनि छोरीकै बाटोमा लाग्छु भन्नुभयो। अभियानकी जनकुरु कमान्डर शिलुलाई सहिदकी आमा जानुकाले भन्दा हामी द्रवीभूत भयाँ। एकछिन कोही बोलेन। स्तरध्य भए सबै। साँझ पद्दै थियो। आधा घन्टा आफै हिँडुनु थियो। हामी यसअधि नर्चिनिएर के भो ! सहिदकी आमा र हाम्रो बीचमा युद्धको नाता थियो। युद्धको नाता गहिरो, निकै गहिरो हुँदौ रहेछ।

भक्तक साँझमा एउटा छाप्रोमा सिन्धुलीका पुराना साथी शशि र साथीहरू भेटिए। कार्यक्रमका विषयमा छलफल भयो। परिसनाले तुल्यौषे भिजेको थियो शरीर। चिसो हावा सुनकोसीतरबाट दक्षिण हानिदै थियो। परिसनाले बाहिरी कपडासम्म भिजेकाले शरीर काप्त थाल्यो। दिलबहादुर हायु दाइ जनयुद्धको समयमा कलकतामा काम गरेका नेता हुँन्। हायु दाइसंग कलकत्ता दिल्लीदेखि पन्जाबसम्मका जनयुद्धको सेरोफेरोका कुरा भए। हायु दाइले गैरेव, हरिबोल, प्रमोद, शेरमान सबैसबैका कुरा गरे। जीवनका अथाह कथाव्यथाको भारीले थिचिएका उनको अनुहारमा त्यसका निलामहरू देख थक्कन्थ्यो। त्यसो त हरेक माछेको जीवन अथाह व्यथाको पुञ्ज हुँच नै। प्रधानमन्त्री र साधारण हनी उत्तकै व्यस्त हुँचन्। उत्तकै कथाव्यथा हुँचन्। तिनीहरूको प्रभाव र दायरा मात्र फरक हुने त हो। दूलाबडा मात्र व्यस्त हुने, तिनीहरूको मात्र योगदान र कथाव्यथा हुँचन् भने कुरा दूलाबडाको इतिहास र मनोविज्ञान हो भने ठार्नु म। हायु दाइले गाउँको रेखाबहादुर हायुको स्मरण गरे। हायुले त्यस क्षेत्रमा मार्क्सवादी साहित्यको प्रचार गरेका थिए। त्यहाँ सझाठनको जग भने असारे काका थिए।

हाम्रो छलफल शून्यमा आधारित नभए

उद्देश्यमूलक हुँथ्यो। बिहान तिलक हायु, शिलु र साथीहरू बसेर छलफल गरियो। तिलकले भेटनासाथ हाम्रो अनुहारतिर हेँदै तपाईंहरू सबै नयाँ जस्तो छ नि भने। शिलुले 'पार्टीको त पुरानै हो' स्वर दबाएरै भन्नुभयो। 'हो हो यताको नयाँ, पार्टीको पुरानो जस्तो लाग्यो' हायु भन्दै थिए। 'भेषारज दाहालले ३-०-३ राइफल सेनालाई बुझाएर भागेको थियो। काटमाडौंमा अहिले होन्डा कुदाएर हिँडिछ। नेता भएको छ। हरिबोलले हामीलाई चिन्देनन्। त्यत्रो दुःख गयो। यसो भयो। यो सबै बाहुनेपैकीको खेल हो। जनजाति र दलित सत्तामा पुम्पुर्छ, ऐकै सासमा तिलक दाइले भनिहालो। हिजो कर नरित भन्थे। आज कर तर्न दबाव दिन्छन्। तपाईंहरूलाई प्रचण्ड-बाबुरामको काम मन परेन। त्यसैले चुनावमा गएन। सरकारमा गएन। अलगौ बस्यो। बिजुरी, बाटो, मोटर यी त भाडाका टट्टु हुन्। भाडा खन आइहाल्चन्। औँलाले सुनकोसीतर देखाउँदै भने। सुनकोसीको पानी यी पाखामा ल्याउन सक्नुपर्छ। भारतलाई दिएर अभ कोसी उच्च बाँध बाँध दिएर विकास हुँच ? बुदाले सरल भाषामा दार्शनिक कुरा गरे। सझाठन बनाएपछि तिलकले पारिको बन देखाउँदै ऊ पारिको बनमा माओवादी छ भनेर हेलीबाट बम खसाल्यो।

पिरिजाले कम गन्यो त ? पुराना दिनहरू समिक्षए। आपैले सानासाना दुक्रा बन्तरस्त ल्याएर 'सङ्क्रान्तिमा बनतरस्त खायो भने गति परिन्छ' रै भदै बाँडिन्। गति परिन्छ भने त खानै पन्यो नि भदै मैले टिँपै। त्यसपछि सङ्क्रान्ति मनाइयो। त्यसपछि हामी नाझोडाँडातिर फकिर्याँ। उता त्यसै बीचमा कमरेड शिलुले ९२ वर्षकी पार्टी सदस्य कृष्णकुमारी राईसंग भेटघाट गरिसक्नुभएको थियो। हायु बुद्धा रेखाबहादुरको गएको वैशाखमा निधन भइसकेको थियो।

अपराह्न २ बजे असारे काकाको गाउँमा रहेको विद्यालय प्राइमान्मा कार्यक्रम सुरु भयो। स्थानीय जनता गुरुप रेरे बसे। 'असारेको पार्टीको कार्यक्रम छ र भनेर सुन आएको' एकजना युवा भन्दै थिए। एक हूल हजरआमाहरू मञ्च कब्जा गरेर बसे। हामीलाई रमाइलो लायो। २०५५ साल जेठ २ गते सहिद हुनुभएकी जया दहालकी आमा राधादेवी दाहाल करेबाट थाहा पाएर मञ्चमा आएर 'नानी म जया दहालकी आमा' शिलुको हात समातेर भन्दै हुनुहुँथ्यो। साथी शशिते 'आमा काठमाडौं जानुभएको छ भनेर धरमा नासेको' भन्नै समान साथ मञ्चमा बसाए। अभियानका अभियन्ताहरू शिलु, जित, यत्यनलगायतराई सहिद परिवार, आयोजक जिल्ला र स्थानीयले भव्य अभियन्दन गरे। प्रचण्ड-बाबुरामले चौबाटोमा फालेको भन्डाको प्रतीक दूलो भन्डा उठाएर हामीले अभियन्ताहरूलाई भन्डा माधिमाथि उठानुहोला है भदै हस्तान्तरण गन्याँ। कार्यक्रममा स्थानीय जनताको दूलो सहभागिता थियो। चाडपर्वमा जनता उपरिषत हुँदैनन् भने कुरा व्यवहारबाट खण्डन भइहेको थियो। चाडबाड जनतालाई भन्दा नेतालाई लाग्दो रहेछ उपरिषत जनता हेरेर साथीहरू भदै थिए। पत्रकार सिर्जना तिमिल्सनाले समाचार र विचारको समायोजन गरिसहरूभएको थियो। तिमिल्सनाका नसामा पूर्वेली रागत प्रवाह भएको सहजै काम र मनोविज्ञानबाट बुझन सक्नुपर्छ। कार्यक्रम स्थानीय जनताको दूलो सहभागिता थियो।

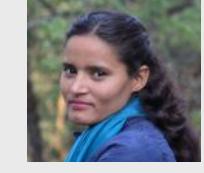
उत्तराहरूले भन्नै सप्ताहने उपरिषत जनतालाई भन्नै समान साथ मञ्चमा बसाए। अभियानका अभियन्ताहरू शिलु, 'सुरुआत नै राम्रो भयो। भावाना, विचार र सझाठन तीनै पक्षमा' भदै हुनुहुँथ्यो। अर्जुन कटुवाल नेतृत्वको जनगणतात्रिक समर्पक मञ्चको सहयोग र सहभागिता आत्मीय थियो। हामी मुल्कोटीतर ओरालो भर्ती शिलु नेतृत्वको अभियान टोली भोक, थकाइ र सुनकोसीको सिरेटोलाई ललकार्दै अर्को योजना सिर्माणिका लागि चौरामा भुखरूप भएको देखिन्थ्यो। मेची, कोसी र सगरमाथाका अभियन्ता र नेतृत्वको साथीहरूको प्रगति विवरण सुन्ना हामीलाई भन्नै उत्साहित पारेको थियो।

रगतको धम्की खुसीको चिह्न कसरी देख्छौ खै उज्जाले विहान माइतीलाई हुँच इज्जतको ध्यान कति बन्नु अचानो छोरीको ज्यान अगुवालाई पनि खानदानी चासो बोकैर बस्नु रे गलामा पासो सुनाउन र बुझाउन केही बाँकी हुन्न मज्जु लाई जल्दा नि कसैलाई पुरुष चाहिएको छ।

मेरो नि ज्यान हो थोरथोरै ज्ञान भो लुकाएर बन्नु मेरो त्यही काम हो ? प्रश्न आफैमा जबाब खोज्दै गए निष्कर्ष सुनाउँदा म एकै भएँ यहाँ पुरुषलाई रङ्ग्याइएको छ महिलालाई नङ्ग्याइएको छ भोगनलाई बाँकी हुन्न जब जित भोगनलाई तानियो त्यही सधै हाँरुँच महिलालाई मर्दलाई जिताइएको छ किनकि मेरो समाजलाई पुरुष चाहिएको छ।

कविता

श्रीमान् होइन, समाजवाद चाहिएको छ !

सुनिता बम

गभमे गुनासो सुन्छन् आमा अत्यास-अनायासमा रुन्छन् आमा परिवन्धको परिधि नानु करै कोखको हत्यारा हुन्छन् आमा मेरी स्तोभसम्प पुन्याएनन् भने ओखी निर्नायकी भिन्न जन्मिन्छु अबला छोरी बनेर हेपिन्छन् आमा अलचिनी भनेर युग्दैदिखि उनलाई यही सिकाइएको छ किनकि मेरो समाजलाई छोरा चाहिएको छ।

कमजोर ज्यानमा नुनरोटी खाँदा रगतको धारामै धाँसादाउरा जाँदा खाली खुद्दामा हुँच एकसरो चप्पल घोटिन्छन् दिनरात एकी भरिया छेटीमा हुँदैन तेल अनि पाकदैन सेल सुनसान हुँच आँगन, लादैन खेल छोरी जन्माउनेको दिन रोएर कट्छ छोरा हुनेको गुणगान, सुखसेल बढ्छ बस्सैदिखि वंश धान्ने यस्तै गीत गाइएको छ किनकि मेरो समाजलाई छोरा चाहिएको छ।

पढ्ने र बुझ्ने सप्तना हुँच्न् मिल्दैन मौका कति छोरी रुन्छन् माथिकी माइलीसँग मेले र पर्म आमालाई सधाउने छोरीको कर्म सोचै यस्तै भोगेर कति छोरी मरे ढोका बन्द हुँथ्यो भ्यालाबाट फेरे पुगेर मोर्चामा गाउँ झुल्दै थिए मुक्तिको मार्गमा जाऊँ भन्दै थिए कुन बेला कसरी मैले जान थालै मसँग कोही छ भनी मान थालै साथीजस्तो बनेर साथैमा लियो अर्को दिनदेखि निर्देशन दियो सोच्यो होला साथी होइन, स्वास्नी पाइएको छ किनकि मेरो समाजलाई पुरुष चाहिएको छ।

आफ्नो हरस्वार्थमा कला देखाउँछ मेरो एक इच्छाको गला समारूँ छ म घरको दासी कर्तव्य ठान्छ चोट उही दिन्छ नुन छोरै जान्छ आँगनी काट्यो केके सोच्च, बोल्च देखाउने र लुकाउने दुईथिरी मौल छ बन्द गर आँखा कतै नहेर भनी अनुमति लिनु रे सास फेर्न पनि घरघरमा हिजाबै यस्तै पढाइएको छ किनकि मेरो समाजलाई पुरुष चाहिएको छ।

रगतको धम्की खुसीको चिह्न कसरी देख्छौ खै उज्जाले विहान माइतीलाई हुँच इज्जतको ध्यान कति बन्नु अचानो छोरीको ज्यान अगुवालाई पनि खानदानी चासो बोकैर बस्नु रे गलामा पासो सुनाउन र बुझाउन केही बाँकी हुन्न लडियो सदैव सोचिएन केही आज त कमजोरी ठानियो त्यही सधै हाँरुँच महिलालाई मर्दलाई जिताइएको छ किनकि मेरो समाजलाई पुरुष चाहिएको छ।

मेरो नि ज्यान हो थोरथोरै ज्ञान भो लुकाएर बन्नु मेरो त्यही काम हो ? प्रश्न आफैमा जबाब खोज्दै गए निष्कर्ष सुनाउँदा म एकै भएँ यहाँ पुरुषलाई रङ्ग्याइएको छ महिलालाई नङ्ग्याइएको छ भोगन

कम्प्युनिस्ट दर्शन र ...

शोधितहरूको बीचमा शान्ति र समाजवादमा पुँजीवादको शान्तिपूर्ण 'विकास'को भावनाको शिक्षा दिछन्। अर्थभौतिकवाद नै जडसूत्रवादको पनि सैद्धान्तिक आधार हो। जडसूत्रवाद पनि जगत्मा भैरहने गहन सामाजिक परिवर्तनलाई देख्न चाहैदैनन् र स्थानी रूपले परिवर्तन भइरहने ऐतिहासिक अवस्थाहरूलाई ध्यानमा नराखीकन वर्तमान युगका महत्वपूर्ण समस्याहरू हल गर्ने प्रयास गर्दछन् दैनिक जीवन विज्ञान तथा व्यवहारले द्वन्द्वावादको सत्यताको पुष्टि गर्दछन्। समाजको वर्तमान विकासले जोडार रूपमा यसको जीवनदायी शक्तिको प्रदर्शन गरेको छ।

मार्क्सवादी दर्शनले अस्तित्वप्रति चेतनाको सम्बन्धबाटे मूल दार्शनिक प्रश्नको समाधान गर्नु नै मार्क्सवादी दर्शनको मुख्य विषयबस्तु हो। मार्क्सवादी दर्शन द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी दर्शन हो किनभने दर्शनशास्त्रको मूल प्रश्नको समाधान यसले पदार्थ अस्तित्वको प्रथम र चेतनाको द्वितीय स्थान स्वीकार गर्दछ। यस दर्शनले जगत्को भौतिकता र बोधगम्यतालाई मान्यता दिन्छ र जगत्लाई त्यसै रूपमा विचार गर्दछ। जस्तो त्यो वास्तवमा नै छ। मार्क्सवादी दर्शन द्वन्द्वावादी पनि हो किनभने त्यसले भौतिक जगत्लाई निरन्तर गरिशील विकासशील र नवीन रूपमा विचार गर्दछ। यथार्थमा पृथ्वी सूर्यको अक्षमा परिक्रमा गर्दछन् स्वयंपूर्वी पनि स्थिर छैन, चलायमान छन् भने पृथ्वीको वस्तु स्थिर कसरी रहन सक्छ? पृथ्वीका वस्तुहरू पनि गतिशील नै छन्।

विज्ञान र दर्शनशास्त्रलाई अलगाउन सकिन्न भने महान् रूपी विचारक गेर्चेनले दर्शनशास्त्रलाई रूखको मोटो प्रकाण्ड र विज्ञानलाई त्यसको हाँगासित तुलना गरेका थिए जसरी प्रकाण्ड तथा हाँगाहरू नभएको रूख हुन सक्दैन त्यसरी नै विज्ञान र दर्शनशास्त्रलाई पनि एक अकोंविना कल्पना नै गर्न सकिन्दैन। हाँगाहरू काटेर पूँजीका मुढो मात्र बाँकी रहन्छ भने प्रकाण्ड नै फिकदा हाँगाहरू स्वतः नष्ट हुन्छन्।

मार्क्सवादी दर्शनको स्थिति र निष्कर्षहरूलाई घोकेर मात्र पुँदैन। त्यसको सारत्वलाई राम्रोसित बुझनुपर्दछ र त्यसलाई व्यवहारमा प्रयोग गर्नुपर्दछ। मार्क्सवादमा प्रयोग हुने ऐतिहासिक द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद, वर्गस्थिर, निषेधको निषेध, सर्वहारावर्गको अधिनायकत्व, अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त र वैज्ञानिक सम्बन्धवाद हुन्। यस प्रयोगका विरुद्ध संशोधनवादी अवसरवादी पुँधो, लासालपन्थीहरू लागेका थिए।

लेनिनवाद

लेनिनवाद नयाँ ऐतिहासिक युग साम्राज्यवाद र सर्वहारा क्रान्तिको युगको बुँजीवादबाट वैज्ञानिक समाजवादतर्फाबाट र साम्यवादी समाजको निर्माणित र सद्क्रमणको युगको मार्क्सवादले मार्क्सवादी लेनिनवादी दर्शन नै ज्ञान प्राप्ति तथा वास्तविकताको व्याख्याको एक मात्र वैज्ञानिक सिद्धान्त तथा पद्धती हो। आप्नो स्वभावले गर्दा जगत् भौतिकवादी चरित्रको छ र त्यसमा सबै कुरा निम्नस्तरबाट उच्चस्तरीयतर, पुरानोबाट नयाँतर अनिवार्य रूपमा परिवर्तित र विकसित हुन्दै रहन्छ। यस दर्शनले जगत्को सही चित्र (आकार) प्रस्तुत गर्दछ। प्रकृति तथा समाजको विकासका सामान्य नियमहरूको उद्घाटन गर्छ। यो क्रान्ति कार्यको शक्तिशाली साधन हो। ऐतिहासिक वस्तुहरूतार र निराकरण गर्ने क्षमता, महत्वपूर्ण समाजिक समस्याहरूको समाधानमा निश्चित ऐतिहासिक दृष्टिकोण जीवनमा नयाँ कुरा देख्ने त्यसको आड लिने र त्यसको विजयको निमित्त प्रयास गर्ने नियुनता आदि भौतिकवादी द्वन्द्वावादबाट जहिले पनि माग गरिने महत्वपूर्ण कुराहरू हुन्। समाजको क्रान्तिकारी परिवर्तनको अतुलनीय रूपमा नै साहसिलो कार्यको सङ्गठन गर्दा कम्प्युनिस्ट पार्टीले यिनै कुराको आधार बनाउँछन्। यी आधारहरू नै बुर्जुवा पुँजीवाद, संशोधनवाद, जडसूत्रवाद, अन्धराष्ट्रवाद र सम्प्रदायवादका विरुद्ध सद्विर्घमा सर्वहारा वर्गको सैद्धान्तिक अस्त्र हो।

हाइटेन्सनको लाइन ...

भएकाले त्यस्तो कार्य बन्द गर्न आग्रह गरेका छन्। विरहीले विज्ञितमा भनेका छन्, 'जनचाहानाविरुद्ध उक्त परियोजना भारतीय कम्पनीलाई सुमिएको, उक्त कम्पनीले हाइटेन्सनलाई निर्माण गरिरहेको, त्यस क्रममा पर्यावरणमा क्षति पुँजाउने बनवानास गर्ने र कटारीजस्ता धना बस्ती र सहर हुँदै जाँचैछ। यसले लाखौं जनतालाई बासस्थानबाट विस्थापित गर्ने र पर्यावरणमा नकारात्मक परिवरणमा निम्त्यानेछ। त्यसकारण नेपालको चौतरी अहित गर्ने, दलाल नेता, नीति निर्माता पोस्ने, भारतीय साम्राज्यवादलाई

वर्ष ४, अड्ड ३०, पूर्णाङ्गक १७६

पोस्ने कार्य बन्द गर्न र राष्ट्रियाती कार्यमा संलग्न नहुन सम्बन्धित सबैमा हाम्रो पार्टी अपिल गर्दछ। अटेर गरिरहेमा पार्टीले त्यसको प्रतिकार गर्नेछ। त्यसबाट आउन सक्ने कुनै पनि परिवरणमा जबाफदेही सरकार र लगानीकर्ता नै हुनुपर्नेछ।

केही समयअगाडि स्थानीय बासिन्दाले पनि परियोजना तथा हाइटेन्सन लाइन निर्माणकार्यले दूलो धनमालको क्षति हुने भन्दै उक्त कार्य बन्द गराउनका लागि प्रधानमन्त्रिलाई समेत ज्ञानपत्र बुझाएका थिए।

नेपाल-भारत सिमानामा ...

चीन सम्भौताका बारेमा पुनर्निर्वाच गर्न तयार हुँदा पनि नेपाल सरकारले कुनै चासो देखाएको छैन।

अखिल क्रान्तिकारीद्वारा गरिएको काँडेतार लगाउने कार्यक्रममा नेकपाका केन्द्रीय सदस्य कृष्ण अधिकारी, अखिल क्रान्तिकारीका अध्यक्ष ढकालमायात सबै पदाधिकारीको उपस्थिति रहेको थिए।

केही वर्षअघि १९५० को संन्धिलगायत नेपाल-भारतको सीमा समस्या समाधान गर्ने भनेर भेषबहादुर थापाको नेतृत्वमा गठित प्राज्ञिक समूहले त्यार पारेको प्रतिवेदन अहिलेसम्म भारतीय सरकार पश्चले बुझ आनाकानी गरिराखेको छ। त्यसमा सीमा समस्याका बारेमा विवादास्पद कुरा लेखिएको भए पनि भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले बुझ नामिनाराखेका छैन।

नेपाल इन्जिनियरिङ ...

रातो खबर सापाहिक र इ रातो खबर अनलाइनमा प्रकाशित भएको थिए।

सामाजिक सेवाको उद्देश्य राखेर खोलिएको उक्त कलेजलाई भित्री रूपमा तकालीन अध्यक्ष लम्बोदर न्यौपानेले निजी बनाउनका लागि कलेज प्रालिदार्ता गरेका थिए। न्यौपानेको टिमले कलेजको करोडी रकम

हिनामाना गरेको आरोप लागेको थिए। कार्यदलले तयार पारेको प्रतिवेदनमा न्यौपानेले सञ्चालक समितिको बैठकबाट आफ्नो तलब मासिक ५ लाख र बिनानिर्णय एक करोड पचास ताल्ख रकम आफूखुसी खर्च गर्न पाउन्ने निर्णय गराएको उल्लेख छ। पटकपटक उक्त कलेज प्रालिदारीको दर्ता खारेज गरी कलेजलाई सोही स्थानमा मुनाफारहित सामाजिक संस्थाका रूपमा सञ्चालन गर्ने सहमति भए पनि कार्यान्वयन हुन सकेको थिएएन। यसअधि उक्त कलेजका सञ्चालक दीपक प्रभारीलाई सामाजिक संस्थाका रूपमा विवादास्पद कुरा लेखिएको कलेजलाई व्यक्तिगत स्वार्थानुसूच चलाउन खोज्नु निन्दनीय भएको बताएका थिए।

सत्ताधारीहरू नै ...

बताएका हुन्। उद्घाटन कार्यक्रमका प्रमुख अधिती रहेका बुढामगरले साप्राज्यवादले विभिन्न तरिकाले आक्रमण गरिराखेको यो अवस्थामा याँहाँका सत्ताधारी पार्टीहरू नै विदेशीका पिछलगु दलाल भएर लागेका कारण देशको अवस्था दयानीय भएको बताए। नाम मात्रको कम्प्युनिस्ट सरकारले जनताको काम गर्न नसक्ने भन्दै नेता बुढामगरले देशको एउटै सच्चा कम्प्युनिस्ट पार्टी प्रिल्प नै नेपाली राजनीति र अधिकारी बुढामगरलाई हुन आग्रह गरेका थिए। सोही कार्यक्रममा नेकपाका केन्द्रीय सदस्य शीतलले पार्टीले सञ्चालन गरेको अधियानको ढाँचा र प्रक्रियाका बारेमा स्पष्ट पारेए। ब्युरो सदस्यहरू समर, अमर, गम्भीर, जगनलगायतले पनि कार्यक्रमलाई सम्बोधन गरेका थिए।

महासचिव विप्लवको ...

संवादावाट समस्याको समाधान गर्न नभई दमन अधियानतिर अग्रसर देखिएन्छ। यो विषयलाई लिएर नेकपाका नेताहरू भन्दै-हामी क्रान्तिका पक्षमा छौं तर सरकार जबर्जस्ती देशलाई युद्धितर लाम खोज्दैछ।

अष्टाममा युवाहरूको विरोध प्रदर्शन

■ रातो खबर संवाददाता/अछाम

नेपाल कम्प्युनिस्ट पार्टी निकट युवा सङ्गठन नेपालले सामाजिक असुखा, भ्रष्टाचार, चर्को कर असुखी तथा बोरोजारीका विरुद्ध अछामको सदरमुकाम इन्हाँले सम्बन्धित राजनीतिक सम्बोधनमा विरोध प्रदर्शन गरेको छ। विरोधसभालाई सम्बोधन गर्दै नेकपाका केन्द्रीय सदस्य तथा चार्जार्ज शेरबहादुर विश्वकर्माले अहिलेको व्यवस्था पूर्ण रूपमा असफल भैमेको बताएका छ। उन्हो भने, 'विभागमा प्रमुख सन्तानी विश्वकर्मा राजनीतिक आकारमा जिल्ला सम्मेलन नै जनतालाई अन्तर्फैल भएको बताएका छ। उन्हो भने विभागमा प्रमुख सन्तानी विश्वकर्मा राजनीतिक आकारमा जिल्ला सम्मेलन नै जनतालाई अन्तर्फैल भएको बताएका छ। उन्हो भने विभागमा प्रमुख स

नियमित

कहालीलागदो भ्रष्टाचार

कलिधर आचार्य

भ्रष्टाचार विश्वका अन्य मुलुकहरूमा पनि हुन्छ नै। तर त्यस्ता देशका भ्रष्टाचारीहरूलाई सरकारे छानबिन गरी कारबाही गर्छ। भाखैर मात्र चीनका राष्ट्रपतिले एक लाख दस हजारजना आफ्ना कार्यकर्ता कारबाहीको सिलसिलामा पार्टीबाट नै अलग गराए। तर हामीकहाँ फरक छ। यहाँ भ्रष्टाचारीलाई कारबाही गर्ने लागेपछि अनेक जालझेल, प्रपञ्च रचन्छ र तिनीहरूलाई छुटकारा दिन्छन्। मानौं सरकार र सरकार प्रमुखले नै संरक्षण गरी प्रोत्साहन गरिरहेको छन्। यसरी आर्थिक भ्रष्टाचारका अपराधीहरूलाई राजनीतिक संरक्षण भएपछि कहाँबाट भ्रष्टाचारको निर्मल हुन्छ। मुख्ये र कागजमा हुँदैन तर व्यवहारमा भैरेहेको छ। कस्तो विनलाग्दो विषय, नेपालभरका यातायात कार्यालयहरूमा आधारभन्दा बढी कर्मचारीहरूमाथि भ्रष्टाचारको आरोपमा अछियातारले मुद्दा दायर गरेको छ। अर्कोतीर सरकारले कार्यपालिका, न्यायपालिका, व्यवस्थापिकाको सम्पूर्ण अझाहरू आफै इशारामा नचाइरहेको छ। कोही स्वतन्त्र छैन, न त न्यायपालिका, न त अछियातार। यिनीहरू पनि खरिदार, सुब्बासम्म हैसियत भएका कर्मचारीहरूलाई कनिकुमी कारबाही गर्नले। तर ठूलाठूला भ्रष्टाचारमा मुचिएका अपराधीहरूले १-२ करोडका मुद्दाहरूले हिकाईदिएपछि नतमस्तक हुन्छन्। त्यही पैसा देखेर मुर्छा पर्छन्, दिवा स्वप्न देख्छन्। 'चोरलाई चौतारो साधुलाई शुली' भैरेहेको छ।

प्रशस्ति उदाहरणहरू छन्। सार्वजनिक लेखा समितिले वाइड बडी खरिद प्रक्रियामा घोटाला भएको ठानी उपसमिति गठन गरी उक्त प्रतिवेदन समितिमा छलफल गर्दै गर्दा र अछियातारमा मुद्दा पेस गर्ने तयारी अवस्थामा रहेको हैन्दै सरकारले उच्चस्तरीय न्यायिक आयोग गठन गरी तगारो हाल्यो। यसको अर्थ हो विस्तैरिवस्तारै मुद्दालाई तुहाइदिने र कोही-कसेलाई कारबाही नगर्ने। कारबाही गर्नेका भेद खुल्छ। 'लहरो तान्दा पहरो थर्कन्छ' र आफू पनि खालोमा परिन्छ। स्वयम भ्रष्टाचारीको नामले प्रचलित सुगतरत्न कंसाकारले एकपटक एप्पन्युज टेलिभिजनको सञ्चारकर्मीले सोधी गर्दा स्पष्ट शब्दमा भेनेका छन्। त्यसको रेकर्ड पनि होला। पारदस्ती भै कार्य गर्दा के फक्त पर्छ र भनी प्रश्न गर्दा 'भो, भो यी कुराहरू नै नउठाउनुहोस। यसो गर्दा माथिकाहरू रिसाउँछन्' भेनेका थिए। कति लाज, धिन, सरम, नैतिकता र मर्यादा नै नभएका नकच्चराहरू। यिनीहरूको के कुरा गर्ने। यी देश खाने बाँसाहरूलाई कारबाही गर्नेबाहेक के छ र विकल्प ?

नेपालीहरूले रातपसिना बगाई तिरेको कर विदेशबाट प्राप्त रेमिटेन्सले नुपुरे विदेशी मित्राहरूले आर्थिक सहायतास्वरूप पठाइदिएको पैसामा समेत गिर्देदृष्टि लगाई खान तम्सने। धिक्कार छ तिमी नेपाल आमाका कपूतहरूलाई। साढे ३३ किलो सुनमार्फत ३३८ विवन्टल सुनको भेद खुल्ने भएपछि त्यो पनि हरायो। ओफेलमा पारियो। वाइड बडी प्रकरण पनि यसरी नै हराउँछ। हराउँदै गरिरहेको छ। यिनीहरूको क्रियाकलापले यस्तै देखाउँछ।

कानुन देशमा एउटै छ कि फरक ? कैलाली क्षेत्र नं. २ बाट निर्वाचित सांसद देशम चौधरीलाई तत्कालीन समयमा नै सम्पूर्ण सांसदहरूलाई शपथ गराउँदा शपथ गराउन के फरक पर्याँ ? अहिले एक वर्षपछि आएर शपथ खुवाउन भने मिल्ने, त्यतिक्वर किन नमिल्ने ? डिल्लीबजार कारागारबाट हतकडीसहित सांसदहरूलाई त्याएर शपथ खुवाउँ पुनः जेलमा सांसदको लोगो (पहिचान) सहित राखिएको छ होला। कुनै दिन मौका मिलाएर बालकृष्ण दुडेलभूमि जेलमुक्त हुनेछ्न। कोही सांसद जेलमा अनि कोही सिंहदरबारमा ? हुनत सिंहदरबार पनि जेलसरह नै छ। सानातिना अपराधीहरू जेलमा र बडेबडे भ्रष्टाचारीहरू सिंहदरबारमा। फरक यही नै हो। मधेसी मोर्चाको इशारामा नाची दुईतहाइको सरकार टिकाइराखन र मनपरीतन्त्र चलाउन यो नाटक रचिएको स्पष्ट हुन्छ। धर्मसापेक्ष लेखिएको सविधानमा त्यसलाई काटी धर्मनिरपेक्ष लेख्ने सुवास नेम्बाड, प्रचण्डलगायत्रको कर्तुह हो यो। सझीयताको बहानामा देशलाई अस्तव्यस्त बनाउने, आप्नो र आसेपासेहरूको व्यक्तिगत स्वार्थपूर्ति गर्न गरिएको प्रज्ञव हो।

यसीरी राजनीतिक संरक्षणमा गरिएको भ्रष्टाचार उन्मूलन गर्न बौद्धिक व्यक्तिहरू, नागरिक समाज, मानवअधिकारावादीहरू तथा सचेत नेपाली नागरिकहरू त्याहाँ जुन्मुकै पार्टीविशेषका होऊन, एकजुट भै सम्पूर्ण नेपाली नागरिकहरूले विश्वास गरेको इमानदार व्यक्तिको अध्यक्षतामा २०४६ सालदेखि हालसम्म भएपरेका भ्रष्टाचार र जनयुद्धको समयमा भएको लुटापासमेतलाई समेत गरी धनी व्यक्तिको सूचीमा रहेका विनोद चौधरीलगायत्र सातजना नेपाली कोको हुन तथा उच्चपदस्थ कर्मचारीहरू र नेताहरूको सम्पति यथार्थ छानबिन गरी यसरी अकुरु रूपमा भ्रष्टाचार गरी कमाएको सम्पूर्ण सम्पति रास्त्रियकरण गरिनुपर्छ।

जनपरिषद् कैलालीको चेतावनी

■ रातो खबर संवाददाता / कैलाली

शारुवान जनपरिषद् कैलालीले कथित स्थानीय सरकारले अनियन्त्रित रूपमा जनाको डाढ सेमे गरी लाईदेको पर्नेको कर सङ्कलन, किसानले उत्पादन गरेको अन्नबाली, माटो, बालुवा उत्खनन व्यवसायीहरूमा लिने कर तुरुन्त बन्द गर्न आग्रह गरेको छ। जनपरिषदले अन्य कुनै पनि ठाउँमा त्यसप्रकारका जनताबाट कर असुली गर्ने ठेकेदारलाई जनपरिषदले कडा कारबाही गर्ने पनि बताएको छ। जनपरिषद् कैलालीका प्रमुख करणले महत्वागार प्रेसविज्ञप्ति जारी गर्दै देशमा स्थायी शान्ति, सम्पद्धि र स्वार्थीनताका लागि वैज्ञानिक समाजवाद स्थापना गर्ने उद्देश्यका साथ अधिकारीहरूको पार्टीका नेता अरुणलाई बिनाकारण घडन्त्रमूलक तरिकाले गिरफतार गर्न लगाएको विषयमा पनि विरोध र भर्त्ताना गरेको छ। साथै उक्त गिरफतारी गर्न लगाई आफ्ना नेताकार्यकर्ता र जनतामा आत्मक उत्पन्न गर्ने कार्यपात्र गम्भीर ध्यानाकरण भएको पनि जनपरिषदले जनाएको छ। विज्ञानमा उक्त कार्य नगर्न सम्बन्धित गाउँपालिकाका नेताहरूलाई आग्रह गरिएको छ। यस्ता हरकतहरू परिवर्तन नगरेमा जनपरिषद् नेपालले कडा जनकारबाही गर्ने पनि विज्ञप्तिमा जनाइको छ।

जनअदालतले मलाई न्याय दियो : रमादेवी श्रेष्ठ

■ रातो खबर संवाददाता / ललितपुर

ललितपुरको कुमुकी बस्ने ७५ वर्षीया रमादेवी श्रेष्ठले नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले सञ्चालन गरेको जनसत्ताको जनअदालतले जनतालाई न्याय दिएको बताएकी छिन्। वक्तव्यमा उनले भनेकी छिन्, 'मेरो जग्गा जबरजस्ती खाइदिने सुरेस केसीवरूद्ध मुद्दा गर्ने सम्बन्धमा म वकिलमा काम गर्दू भनी पुन्यप्रसाद गौतम नाम गरेका व्यक्तिले ४ वर्षपहिले ३ लाख ३५ हजार लिएर कुनै काम नगरी फरार भै नभैरहेको र कुनै

सरकारी अदालतलालत जाँदा पनि न्याय नपाएको तर नेकपाको केन्द्रीय जनपरिषद् नेपाल, केन्द्रीय जनअदालतले आफूलाई न्याय दिएको बताएकी छिन्। वक्तव्यमा उनले भनेकी छिन्, 'मेरो जग्गा जबरजस्ती खाइदिने सुरेस केसीवरूद्ध मुद्दा गर्ने सम्बन्धमा म वकिलमा काम गर्दू भनी पुन्यप्रसाद गौतम नाम गरेका व्यक्तिले ४ वर्षपहिले ३ लाख ३५ हजार लिएर कुनै

सरकारी अदालतलालतमा जाँदा पनि मैले न्याय पाएकी थिइनँ। त्यसपछि नेकपाको केन्द्रीय जनअदालतमा पुर्णे र मेरो न्याय विश्वाल नेतृत्वको जनअदालतले उक्त कम असुलउपर गरी न्याय दिलाएको हुँदा मैले उक्त पार्टी र सो पार्टीको जनअदालतलाई बधाई तथा प्रगतिको शुभकामना दिन चाहन्छ। पीडितहरूलाई न्याय मान जनअदालतलमा जानसमेत सल्लाह दिन चाहन्छ।'

नेपाल आयल निगम लिमिटेडको खाना पकाउने न्याय (एलपी न्याय) प्रयोगकर्ताहरूलाई सुरक्षा सम्बन्धी अति आवश्यक जानकारी

एल.पी. न्याय अत्यन्तै प्रज्वलनशील पेट्रोलियम पदार्थ भएकोले यसको पर्याप्त सतर्कता र सावधानी अपनाउनु जरुरी हुन्छ। यसैले खाना पकाउने न्यायसको चुहावटले दुर्घटनाबाट बच्न देहायका कुरामा विशेष ध्यान पुन्याउन सम्पूर्ण उपभोक्ता वर्गमा नेपाल आयल निगम अनुरोध गर्दछ।

दुर्घटनाबाट बच्न द्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- सिलिंडर ल्याउँदा लैजाँदा नगुडाओ छौं। भान्सामा सिलिंडर सँधै ठाडो राखी प्रयोग गरैं। सुताएर, घोट्याएर प्रयोग नगरैं।
- रेगुलेटर, रबर पाइप, चुलोजस्ता उपकरणहरू गुणस्तर भएको मात्र प्रयोग गरैं। साथै होके दुई वर्षमा न्यायसको पाइप
- फेरैं। खाना पकाउँदा सँधै भ्यालढोका खुला राखौं र सुतीको कपडा लाएर मात्र खाना पकाउने गरैं।

न्याय चुहावट भएमा द्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- खाना पकाउने स्थानमा एल.पी. न्यायसको तिखो गन्त्र आइरहेको छ भने न्याय चुहिएको छ भन्ने बुझनुपर्दछ। न्याय लिग भएमा पहिले रेगुलेटरको र पछि चुलोको नव बन्द गरैं।
- न्याय हावाभन्दा गहौं हुने भएकोले तल भुईमा बस्तु त्यस्तो अवस्थामा भ्यालढोका सबै खुला